

Autoreferat w języku polskim

1. **Dr Agnieszka Naumiuk**
2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:**

2.1 Uniwersytet Warszawski Wydział Pedagogiczny: tytuł magistra, 1998 r.

2.2 Uniwersytet Warszawski Wydział pedagogiczny: tytuł doktora, 2002 r.

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Edukacyjna rola organizacji pozarządowych w aktywizowaniu środowiska lokalnego (na przykładzie ruchu United Way). Promotor: Prof. dr hab. Wiesław Theiss

3. **Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych**

Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego: adiunkt 2003-2014.

4. **Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz.595 ze zm.)**

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Edukacja – partycypacja – zmiana w doświadczeniach i wyobrażeniach działaczy lokalnych (animatorów społecznych).

b) autor/autorzy, tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa

Naumiuk Agnieszka, *Edukacja – partycypacja – zmiana w doświadczeniach i wyobrażeniach działaczy lokalnych (animatorów społecznych)*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2014, ss. 263.

- c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:**

AUTOREFERAT

Edukacja – partycypacja – zmiana w doświadczeniach i wyobrażeniach działaczy lokalnych (animatorów społecznych).

Przedstawione osiągnięcie, które stanowi podstawę postępowania habilitacyjnego jest wynikiem poszukiwań naukowo-badawczych, dotyczących związków między edukacją i aktywnością społeczną. Związane jest z pogłębianiem wiedzy o zjawisku społecznej aktywności, o jej szczególnym charakterze, instytucjonalnych, społecznych oraz jednostkowych wymiarach. Praca ta jest także elementem szerszego projektu naukowego rozpoznającego potencjał edukacji w działaniu społecznym i rolę działania społecznego (oraz działaczy społecznych) w zmianie edukacyjnej. Szczególną uwagę zwrócono w niej na przekształcanie się wychowawczych i prorozwojowych funkcji organizacji społecznych i uwzględnienie tych obszarów jako elementów środowiska wychowawczego.

W moich początkowych analizach, będących przedmiotem postępowania doktorskiego (lata 1997-2002) przede wszystkim uwypuklałam instytucjonalne ujęcie tych związków w odniesieniu do roli organizacji społecznych i ich edukacyjnego, formalnego oraz nieformalnego wymiaru wychowywania do aktywności społecznej. Stało się to podstawą do badania tych zjawisk w ujęciu systemowym. Ówczesne badania skupiały się na rozpoznaniu rosnącego potencjału edukacyjnego i nowych ról wychowawczych instytucji powoływanych oddolnie przez obywateli. Analizowane były także zagrożenia praktyki społecznej spowodowane brakiem lub znikomą świadomością społeczną ich wpływu w zakresie wychowania społecznego. Obszary tych refleksji zawarte są w mojej pierwszej poddoktorskiej publikacji: *Edukacja i aktywizacja społeczna w organizacjach pozarządowych. Przykład ruchu United Way*, Wydawnictwa Edukacyjne „Orthos”, Warszawa 2003, ss. 286). Była to wówczas jedna z niewielu publikacji tak szeroko omawiająca to zjawisko z punktu widzenia pedagogiki społecznej, po okresie transformacji lat 90. XX wieku.

Kolejna faza badawczych poszukiwań to zainteresowanie powodami uczestniczenia oraz braku uczestnictwa osób, do których adresowane są edukacyjne i aktywizacyjne wysiłki organizacji społecznych. Stąd pojawiły się analizy dotyczące rozumienia przez młodych ludzi znaczenia organizacji społecznych w ich życiu, ich własnej aktywności, oraz tego, co dla nich stanowi o wartości uczestnictwa społecznego. Zaowocowało to badaniem rozpoznającym potrzeby i opinie młodzieży wobec edukacji społecznej, autorytetów społecznych i znaczenia uczestnictwa społecznego (zostało ono przedstawione w drugiej autorskiej monografii: *Uczestnictwo społeczne młodzieży. Możliwości działania – opinie i postawy*, Wydawnictwo Akapit, Toruń 2007, ss. 180). Był to czas promowania roli organizacji społecznych w społeczeństwie i diagnozowania ich słabej atrakcyjności społecznej. W swojej pracy starałam się spojrzeć na ten problem z punktu widzenia potencjalnych uczestników: ich rzeczywistych potrzeb, możliwości, racjonalizacji.

Ważnym elementem nowego spojrzenia na działanie społeczne było wskazanie na rolę podmiotu działającego w celu przekształcania środowiska życia. Stanowi ono oś rozważań w obecnej pracy (zatytułowanej: *Edukacja – partycypacja – zmiana w doświadczeniach i wyobrażeniach działaczy lokalnych (animatorów społecznych)*), opublikowanej przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego w 2014 roku (ss. 263). Jest to namysł nad rolą jednostki aktywnej we wprowadzaniu zmiany społeczno-edukacyjnej. W publikacji tej chodzi o ukazanie indywidualnego odbioru i rozumienia świata wymagającego zmiany. Jest to ujęcie tematu w wymiarze indywidualnego, osobowego, podmiotowego pojmowania znaczenia aktywności i aktywizacji, uczestnictwa społecznego i działalności społecznej z punktu widzenia działacza społecznego – lidera przemian.

Znaczenie publikacji dla dyscypliny: pedagogika społeczna

Publikacja przedstawiona do postępowania habilitacyjnego syntetyzuje moje dotychczasowe refleksje nad środowiskowymi uwarunkowaniami aktywności społecznej. Zmierzyłam się w niej ze współczesnymi zmianami w obszarze roli sił społecznych aktywizujących do działania społecznego. Uzupełniła ona także namysł nad działaniem społecznym o indywidualny wkład podmiotu w przekształcanie świata wokół niego. Ukazałam tym samym, w moim przekonaniu, w pogłębiony sposób, różnorodne wymiary współczesnej pedagogicznej refleksji w obszarze fundamentalnym dla pedagogiki społecznej, obecne w niej od ponad stu lat. Jest nim klasyczny punkt widzenia na rolę wychowawczej relacji: człowiek – środowisko życia, a także koncepcji przekształcania rzeczywistości poprzez społeczną aktywność (w imię ideałów, siłami człowieka), uruchamiania sił społecznych i jednostkowych, roli pracy społecznej w wychowaniu i kształceniu.

Zamiarem moim w tej publikacji było nawiązanie podwójnego dialogu o działaniu społecznym: z jednej strony z pedagogiką społeczną, jej twórcami i kontynuatorami, z drugiej, z praktykami zmiany. W obu przypadkach jest to rozmowa o trosce o człowieka w warunkach zmiany i o jego zaangażowaniu w jej współtworzenie. Ukazuje konieczność ponownego namysłu nad istotą pedagogiki społecznej i teorii pedagogicznych w odniesieniu do koncepcji działania społecznego, jako wyrazu woli jednostki kształtowania świata i otoczenia, dokonywania zmiany, mobilizowania osób i środowisk do wysiłku przekraczania tego, co zastane a wymaga ulepszeń. Nie jest to koncepcja nowa na gruncie pedagogiki społecznej, lecz mierząca się z przeszłymi i współczesnymi jej interpretacjami, w otoczeniu zmieniających się warunków społeczno-kulturowych, w obliczu wielu nowych wyzwań i pomysłów dotyczących działania społecznego, realizowanych przez kolejne pokolenia. Zamierzeniem tej pracy było także zwrócenie uwagi na potrzebę wypracowania konkretnych form dialogu międzypokoleniowego społeczników i teoretyków pracy społecznej, przywołanie dawnych i obecnych powiązań teorii z praktyką społeczną w pedagogice, oraz potrzeba namysłu nad definiowaniem nieokreślonych podstaw tego działania.

W życiu społecznym dokonuje się nieustająca odnowa cyklu edukacji, partycypacji i zmiany. W jej trakcie dokonania przeszłych pokoleń są albo zapomniane, albo kwestionowane jako nieprzydatne w nowej rzeczywistości. W obecnie transformujących się ku globalnym perspektywom obrazach kultury zaangażowania, praktyka nastawiona jest głównie na terażniejszość i przyszłość. Coraz bardziej wpisuje się w założenia kultury *instant* (określenie za Z. Melosikiem) i ludzi dbających jedynie o warunki własnej terażniejszości. Tendencje wspólnotowe komunitaryzmu postulującego idee wspólnego dobra ścierają się z neoliberalnymi hasłami wolności i wartości indywidualnego, unikalnego sposobu życia. Coraz bardziej konstrukty świata tworzonego „dla siebie” realizowane zarówno przez praktyki, jak i teorie społeczne, zapominają o ważnym wychowawczym charakterze tworzenia i rozwijania środowiska sprzyjającego podejmowaniu aktywności społecznej. W mojej pracy starałam się te wątki powiązać, ukazać konieczność uspołniania idei, zasad i cech indywidualnych i grupowych (zbiorowych) postaci społecznej partycypacji, przede wszystkim w zakresie edukacyjnym. Praktyce społecznej, poza doraźnymi celami, potrzebne jest zakorzenienie i wrastanie w dziedzinę wychowania, uświadamianie jej roli poprzez poszukiwanie zasad, przyczyn, związków. Ważnym zatem wymiarem tej pracy jest namysł nad istotą, celami i ideałami społecznego działania, pracy społecznej i teorii im towarzyszących.

Także dla pedagogiki obszar działania społecznego jest nieustannym, inspirującym polem namysłu nad działaniem dla dobra człowieka, kształtowaniem go tak, aby poprzez swoje działania zmieniał swoje otoczenie. Z fragmentu pracy:

[...] oddolny charakter powstawania inicjatyw społecznych, ich pluralizm i zarazem uniwersalny wymiar są spoiwem treści edukacyjnych wyrażanych w doświadczeniu społecznym. Jest również elementem zjawiska szerszego – pedagogii obywatelskiej, czyli oddolnie kształtowanym procesem wychowawczo-edukacyjnym reagowania na potrzeby społeczne i poszukiwaniem możliwości rozwoju społecznego. [...] Proces ten jest obywatelski w kontekście własności i pomysłu podmiotu sprawczego, praktyczny w formach i metodach oraz celach działania, a jednocześnie twórczy w rozumieniu indywidualnego i oryginalnego podejścia do rozwiązań problemów społecznych. [...] W ujęciu badawczym perspektywa społeczno-edukacyjna przejawia się przez pryzmat jednostki „uwikłanej” w edukację w działaniu. Jednostką tą jest działacz społeczny – animator środowiska – społeczny edukator, osoba znacząca w środowisku lokalnym lub doceniona z uwagi na swoje działania i zmiany dokonywane w obszarze inicjatyw społeczno-kulturalnych, pomocowych i edukacyjnych. Wyrosła ze społeczno-kulturowych kontekstów i je kształtująca. [s. 9]

